

Ingen finanspolitisk finjustering av efterfrågan men ansvar i kris

JOHN HASSLER

Yngve Lindh (2018) gör ett antal intressanta reflektioner kring artiklarna i *Ekonomisk Debatts* temanummer om stabiliseringspolitik (nr 4/2017). En sådan är att artiklarna spretar åt olika håll vad gäller både analys och rekommendationer. Jag instämmer i det men låter läsarna själva bedöma i vilken riktning det finns mest rim och reson. Lindh ställer också viktiga frågor och jag ska kommentera några.

Det finns sedan länge en akademisk diskussion om hur viktiga konjunkturella variationer i ekonomisk aktivitet egentligen är för välfärden. För egen del menar jag att i ett samhälle där såväl marknader som sociala trygghetssystem fungerar någorlunda väl så är kostnaderna för normala konjunktursvängningar inte överväldigande. Däremot råder det inte någon tvekan om att långvariga och djupa ekonomiska kriser som världsdepressionen på 1930-talet och det som skedde i de mest drabbade länderna under den senaste finanskrisen är förödande för medborgarnas välfärd. Viktigare än något annat är därför att de stabiliseringspolitiska systemen konstrueras för att kunna motverka de potentiellt mycket kraftfulla negativa spiraler som kan leda till depression.

För att kunna agera i verkliga kris-situationer måste statsfinanserna vara i god ordning och det måste finnas ett gott förtroende för deras långsiktiga hållbarhet. Det svenska finanspolitiska ramverket har här enligt min mening fungerat och är fortsatt i grunden bra. Jag nämnde i min artikel (Hassler 2017) att finanspolitiken i framtiden kanske

måste ta ett större ansvar än tidigare om penningpolitiken blir begränsad av låga neutrala styrräntor. Lindh ställer frågan om jag menar att detta gäller även i normala konjunkturlägen. Det tror jag inte det finns behov av. Lindh refererar till den vanliga uppfattningen att "huvudansvaret för den aktiva konjunkturstabileringen i normala tider bör vila på penningpolitiken" (Lindh 2018, s 60). Jag menar dock att finanspolitiken också tidigare varit en del av konjunkturstabileringen. Den nuvarande stabiliseringspolitiska regimen tillåter att det konjunkturjusterade sparandet varierar kontracykliskt. Också en ganska ambitiös keynesiansk stabiliseringspolitik är fullt förenlig med överskottsmålet. Jag vill dock inte att detta utrymme ska användas till finjustering av aggregerad efterfrågan. Det tror jag inte fungerar.

Det är däremot inte fel att försöka identifiera konjunkturstörande friktioner och marknadsmisslyckanden. Ett typiskt exempel skulle vara om kommuner eller företag av likviditetsskäl blir tvungna att säga upp personal som man långsiktigt behöver och kan finansiera. I ett sådant läge är diskretionär finanspolitik befogad. Här tror jag dock mer på att kompetens på finansdepartementet används för att identifiera lämpliga åtgärder än att ett "batteri av temporära finanspolitiska instrument" (Lindh 2018, s 62) specificeras i förväg.

Tajming av strukturellt riktiga och efterfrågepåverkande reformer kan också användas i stabiliseringspolitiskt syfte. Historien har lärt oss att tajming av sådana reformer är viktig men ibland går fel. Avregleringarna under 1980-talet är ett exempel på det senare. Stabiliseringspolitisk lämplig tajming borde bli en viktigare bevekelsegrund men jag inser förstås att det är lättare sagt än gjort med tanke på politikernas intresse av tajming i förhållande till den politiska valcykeln.

Penningpolitiken måste ha tillräck-

SLUTREPLIK

John Hassler är befordringsprofessor vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet. Han var ordförande i Finanspolitiska rådet 2013–16. john@hassler.se

ligt manöverutrymme vilket kräver välförankrade långsiktiga inflationsförväntningar, gärna högre än de nuvarande. Finanskrisen 2008 visade också hur enormt viktigt det är att ha kompetenta chefer på de stora centralbankerna. Utan de djupa insikter om ekonomins funktionssätt som Ben Bernanke skaffat sig genom ett liv som toppforskare hade nog världsekonomin återigen hamnat i en depression som under 1930-talet. Bernanke följde inte ett regelverk utan använde sig av sina kunskaper och arbetade i en institution som har och hade högt förtroende. Vikten av professionell kompetens i centralbankernas ledning är tyvärr nog underskattad bland politiker i Sverige. Till skillnad från finans-

politiken kan och bör penningpolitiken ledas av akademiska proffs. Ett förslag skulle kunna vara att internationalisera rekryteringen av direktionsledamöter. Förutom att rekryteringsbasen därmed ökar kan det vara en fördel att personer utan koppling till den svenska arenan finns i direktionen. Detta har med framgång praktiserats i andra länder, t ex i Storbritannien.

REFERENSER

Hassler, J (2017), "Finanspolitik, penningpolitik och sambandet dem emellan", *Ekonomisk Debatt*, årg 45, nr 4, s 41–55.

Lindh, Y (2018), "Finanspolitikens roll i stabiliseringspolitiken", *Ekonomisk Debatt*, årg 46, nr 1, s 59–63.